

ХАНТЫ ЯСАН

21 марта 2019 года

№ 6 (3522)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Касум вошн вўдең ёх кәссәт



Т. Рагимова берум хур

Нух питгум хә Иван Алексеевич Попов

Ай кер тылдьщ 9-мит хәтлән Нуви сәнхум район Касум вошн 80-мит пўш вўдең ёх кәсупсы мәнәс. Щив районән вәлты вўдең ёх, арсыр тәхет эвәлт мойң хуятәт әктәшийдсәт.

Нуви сәнхум район кәщә хә **Сергей Маненков** юхтум ёх едпийн ям вўщә ясәң лупәс: «Социологической исследования хўват уша йис, тәм вўдең ёх емәңхәтл Россия мўв хўваттын «топ-200» емәңхәтләт хущи луңәс. Ма нәмәслум, щи арат хән-

несә тыв юхәтты питл ки, елды мўң «топ-100» непека луңдўв. Иса хуятәт вәләт, вўды давәлды ёх давәрт рәпата тәйләт. Округ губернатор Наталья Комарова па округ правительствә нәтупсәт унтасн районэвн кашәң од вўды аршәка йил.

Тәм тәд мәнум од киньщ 200 вўдыя ара йис, интәм тәта 16200 вўды давәлды. Ма иса вўды давәлды хуятәтә пәмәщипа ясәң луплум па дәнхалум, ләлн тәмхәтл мет әрәң хәннехә нух ат питәс. Емәңхәтл пида! Тәлаң ёш, тәлаң кўр!».

Сергей Петрович щи хәтлән Казымской вўды давәлды тәхия ветсот щурәс шойт арат вухәң сертификат мойдәс.

Щи юпийн лўв ар од мәр вўды тәщәтн яма рәпиттәд пәта ветмит пирката кәщәя Константин Николаевич Канева па хәтмит пиркатайн рәпитты хәя Сергей Васильевич Попова ишәк непеқнән мойдәс. Мосд лупты, Сергей Васильевич еша вәд 90 ода йил, ин вәнты вўды давәлман янхәл.

Кӑт пенсия вух олаңан

Ай кер тылащ 13-мит хӑтӑлн «Открытый регион – Югра» немуп тӑхийн айкел хӑншты ӗх пида Ёмвош негосударственной пенсионной фонд кӑща не Мария Стулова па экономической верӑт тӑты департамент хуца рӑпитты ими Анна Губанова вӑйтӑнтыйдсаңан.

Анна Губанова лупӑс:
– Югра мӑвн бюджетной тӑхетн рӑпитты кашӑн хӑннехӑ имухты пӑкд кӑт пенсия вух вӑты. Шимӑщ вер Ёмвош округн лӑщӑтда №64-ОЗ «О дополнительном пенсионном обеспечении отдельных категорий граждан» немуп пенсия вух вӑты кеша Югра мӑв бюджетной тӑхетн вет од мӑр рӑпитты мосд. Щӑлта «кӑт пенсия вух» немуп ута хӑншӑншӑтӑн юпийн нын немӑна немасыя счӑт пӑншла, муй тӑ-

хия кашӑн тылащ вух пундӑты па ищи арат вух округ правительства пунд. Ши тумпи Ёмвош негосударственной пенсионной фонд шив инвестиционной вухӑт 6-кем % питд есӑлды. Щӑлта кашӑн од 13 % арат налог вух июхды мӑды. Нын тылащ вухн эвӑлт мет шимд пӑкдӑты 190 шойт вух пунты. Аршӑк вух щит рӑхл пунты.

Айкел хӑншты ӗх иньщӑссӑт, муй кем тӑм ут яма рӑпитл? Ёмвош негосударственной пенсионной фонд кӑща не

Мария Стулова июхды нӗхмӑс:

– Кӑт пенсия вух бюджетной тӑхетн рӑпитты ӗх кеша щит мет тӑса лӑщӑтум поступсы. Ши ут унтасн мир рӑтыщӑты мӑнтӑд кеша ям арат вух ӑкӑтты пӑкдӑт. Тӑмӑщ вер Россия мӑв луваттыйн тӑп Ёмвош округн лӑщӑтда. «Кӑт пенсия вух» немуп ут Югра мӑвн 2004-мит од вӑш эвӑлт рӑпитл. Шимӑщ вер немасыя верса ши ӗх кеша, хуйтат Ёмвош округн бюджетной тӑхетн рӑпитлӑт. Ард пелӑк хӑннехӑя тӑ-

мӑщ вер мӑстӑд. Югра мӑв правительства хуца рӑпитты ӗх па Ёмвош негосударственной пенсионной фонд рӑпатнекӑт ям вӑлупсы мир кеша лӑнхалӑт. Щӑлта 2004-мит од вӑш эвӑлт 2018-мит од вӑнта Югра мӑв правительства тӑм вер 1,7 миллиард арат шойт вух пунӑс. Ши кӑтн хӑннехӑ пенсияя мӑнтӑлн имухты 30% арат вух пӑкд вӑты. Тӑм хӑтл рӑтышуман вӑлды мир мӑн эвӑлтава мет ай вух – щит 3 шурӑс 500 шойт вух – тылащ мӑр вӑлӑт.

Тӑм ванӑн «кӑт пенсия вух» ут ширн 45-мит шурӑс хӑннехӑ пида кашӑщты непек хӑншсӑв.

Ульяна ДАНИЛО

Тохтурӑт ишӑкты непекӑтн мӑсыйт

Ай кер тылащ Ёмвошн округ кӑща не Наталья Комарова лӑв-сом омӑсты тохтурӑт пида вӑйтӑнтыйдӑс.

Вӑйтӑнтупсы пӑншум пурӑйн кӑща неңев ям ясӑт лупӑс па мухл омӑсты операция верум тохтурӑта ишӑкты непекӑт мӑс. Щиты лупӑс: «Тӑм ванӑн тӑнлуп тылащн мӑн леккарлӑв мет олаң пӑш мӑшӑн хуята мухл омӑссӑт. Ши операция яма мӑнӑс. Округ пӑльница тохтурӑта вӑн пӑмашипа путӑртлум. Мосд лупты, хуы тӑнӑд сӑм хуца 5318 операция, лӑв-сом омӑсты 1560 операция версы. Ши тумпи юхи хӑшум хӑлум од мӑр верк омӑсты шира 30 операция версы, ши эвӑлт кӑт – тӑм од».

Ши кӑтн Н. Комарова лупӑс, хуы елды хӑт од рӑпитты шира ши вулаң верӑт верты мосд, щит, лӑлн шимд хуят сӑм, пӑвдупсы мӑшӑт эвӑлт ӑнтӑма йис. Иса мосд верты, лӑлн 2024-

мит од вӑнты округевн хӑннехуятӑт 78 од вӑнты па ши тумпи хӑв ат вӑсӑт. Ай вошӑтн, кӑртӑтн вӑлды леккӑр хотӑт пӑта иса мосты пурмӑсӑт лӑтты мосд.

Тӑм одн округ мир лекцитты вер тӑты шира шимӑщ верӑт вердӑйт: сӑм мӑшӑт лекцитты пӑта яң леккар хот омӑсды, нӑвремӑт лекцитты пӑльницайт пӑта тӑм йис мосты пурмӑсӑт лӑтдӑйт, Ёмвошн, Сӑрханд па Нижневартовск вошӑтн консультативно-диагностической хӑлум тӑхи пӑншды. Тӑм од верк омӑсты яң операция, ши тумпи велум па стволовой клеткайт омӑсты нӑд операция верды.

Ши юпийн округ кӑща неңев лӑв-сом омӑсты тохтурӑта ишӑкты непекӑт мойдӑс.



Л. Гурьева верум хур

Хирургической нӑтупсы тӑты вулаң тохтур лӑнкар хӑ Михаил Скоробогатов айкел тӑс: «Тӑм ванӑн тӑнлуп тылащн мӑшӑн хӑннехӑя мухл омӑссӑв. Ши операция яма мӑнӑс. Мӑшӑн имия 54 тӑл, лӑв хӑт од лавӑрт мухл мӑшн мӑшитл. Операция юпийн лӑв яма йис, ешавӑд юхи мӑнл».

М. Скоробогатов ясӑн ширн, тӑнӑд округевн 536 хуята гемодиализ верды, од мӑр йилпа 118

хӑннехӑ верк лекцитты нӑтупсы тӑты шира вӑсы. Тӑм хӑтл вӑнты мӑшӑн ӗха 30 верк йилпа омӑссы.

«Тӑм 2019-мит одн ишимӑщ лавӑрт яң операция верлӑв, и операция «Da Vinci» немпи робот шӑнкан верты питды», – лупӑс тохтур хӑ.

Юхи хӑшум артӑн лӑв лупӑс, хуы интӑм 113 хуят верк, 9 хуят мухл па хӑт хуят сӑм омӑсты операция лавӑлдӑт.

Людмила ГУРЬЕВА

Ёмвош округевн социальной развития департамент ёх непек китсәт, муйсәр нётупсәт увас мир хуятат пата мўң округевн вәлдәт. Ши нётупсы «О государственной программе Ханты-Мансийского автономного округа – Югры «Устойчивое развитие коренных малочисленных народов Севера» па «Социальное и демографическое развитие» поступсәһән ширн ләщәтлди.

Муйсәр нётупсәт шуши хуятат пата ләщәтлди

1. Шимд тыләщ вух вўты хуятат шимәщ нётупсийн верлди:

– лекшитийлди тәхи вәнты яңхты па юхды йиты пата и хәннхә 20 шурас шойт вух арат вәнты сухуптәды;

– нявремәт ләмәтсухн ләтты пата:

садика яңхты пушәх – 5 шурас шойтән,

әшколая яңхты няврем – 7 шурас шойтән.

– әнтәма ювум хуят шавиты тәхия тәты пата:

8 шурас шойтән – әнтәма ювум хәннхә тәты пата,

9 шурас шойтән – ши

хәннхуята, мәта хуят әнтәма ювум хәннхә тәты пилд.

– няврем рўтыщәтия тәты тәхи вәнты па юхды мәнты әш сухуптәды, шит 20 шурас шойт вух арат вәнты вәд.

2. Ар ол тўңширәна и тәхийн рәпитум хот-

тел хуятат, вәндата ювум ёх па сема питум вудаң хәтләт постәты шуши мир (хуйтат 60 тәла йисәт па елды кашәң 5 ол сема питум хәтләт постәлди). Ши ёх мойләты верәт «центр социального обслуживания» тәхет тәләт.

3. Вәнт шушетн вәд-ты хоттел хуятат хотн няврем сема питты пата и пўш 20 шурас шойт вух арат вәнты сухуптәды.

**Социальной
развития департамент
тәхи айкел
Хәнты ясәңа
тулмащтәс
Надежда ВАХ**

Оса тәхи ёх вәйтәнтупсы

Югра мўв кәщә не мойлупсы холумты щира округев вўдең ёх кўтн V-мит кәсупсы мәнум пурайн «Югра дыднуптәты» оса тәхета луңум ёх мирхота әктәщийдсәт.

Юхи хәщум оләт иты оса тәхев кәт-хәлум пўш тәдн па лўнән вәйтәнтәйилдәт, ләдн кўтәдн арсыр верәт, нўшайт оләнән путәртты, ияха уша верты, муй ширн щитәт тәса тўңматты рәхд па айкел тәты, муйсәр йилуп верәт лыв кәртләдн, вошләдн тывләт.

Сырыя «Югра дыднуптәты» оса тәхи кәщә Людмила Алфёрова путәртәс, хуты тәняд ол ван хәтлуп тыләщн округ луваттийн юстиция ёх 2016-2018-мит оләт непекәт нух вантсәт, ләдн уша павәтты, хутыса «Югра дыднуптәты» оса хуятат рәпитсәт, мәта ёха нәтты веритсәт, муйсәр нўшайт тўңматсәт, ләдн хәнтылўва, вухальлўва, юрәндўва ямшәка вәд-ты вәс.

Л. Алфёрова ясәт ширн, имухты хәлум ол мәр отчәтнәй непекәт лавәрт нух ләщәтты вәс. Компьютер шўнк, хута «Югра дыднуптәты» кашәң оса тәхи верум рәпата оләнән ай хәнш-



Мирхот пурайн

И. Самсонова верум - хур

ман вәд – ши ут шукаләс. Сора кеши ши верәт тўңа йилпатты мосәс. Ияха нәтәсман рәпата тывәс. Щәлдә ши юпийн уша йис, оса тәхи хуща вевтам па коррупция вер ән шиваләсы, ай вевтам верәт тәп вәйтсыйт. Интәм щитәт тўңматлди.

Елды вўдийн кәсты хуятат кәсупсы оләнән путәртсы. Вантә, 2021-мит олн Югра мўвн вўдәт лавәлди Мўвтел ёх VII-мит конгресс верды. Щит пата интәм нәмәсты мосл, хутыса

мет яма па әмшә мўвтел кәсупсы ләщәтты: муй арат хурамәң вўды әхәд пилд, муйкем нюки хот омәсты, ләдн арсыр мирәт ат вәсәл, Югра мўвн йис верәт лавәлман па шавиман тәйлди.

Сәрханл район Лянтор вошн лўв сәтәдә вўдәт лавәлди вер тәйты хәнты айдат хә Клим Кантеров лупәс, ләдн йилуп олн мўвтел кәсупсы елпийн вўдең ёх еманхәтл немасыя щиты ләщәтты мосл, хуты щит вудаң кәсупсы. Щәлдә уша верты, муй

яма тывәс, муйсәр вер атма, ләдн шир вәс щитәт тўңматты. Вантә, округевн вўдәт лавәлди мўвтел ёх сырыя ән әктәщийдсәт.

Тәм ол ван хәтлуп тыләщн «Югра дыднуптәты» оса тәхев 30 ола йил. Вән еманхәтл постәты пата Л.А. Алфёрова ләңхас, ләдн 30 ол иты мўң, оса верәт тәты ёх, йилуп әмәщ 30 вер ат ләщәтсүв. Щитл «30 ол – 30 сәмәң вер» немн пўнсы. Вошәң, кәртәң «Югра дыднуптәты» оса тәхет кәщайт ши арат сәмәң верәт ләщәтты ләңхасәт, 30 вәйтәнтупсы, еманхәтл па па верәт юкана сот мулдас вер тывл.

Яна па юхды педа вантты ки, оса тәхи ёх унтасн ям арат вәйтәнтупсы, мирхот, вәндәтәты хәр, еманхәтл ләщәтлди. Ши тумпи мўң апрәң, верәң па сәмәң мирлўв ям арат сыр-сыр оса тәхета, сыр-сыр комиссия луңман вәлдәт.

Оса рәпата – щит Тәрум пата рәпата, ар әр па вән сәм тәйты мосл, ләдн мирева кеншәка вәлты вәс. «Югра дыднуптәты» оса тәхи щимәщ.

Ирина САМСОНОВА

Мүв-ават давалты поступсы олаңан

Тата мосванан ай кер тылащ 11-мит хаталн Ёмвошн Югра мүвев правительства хот йитн округев, арсыр оса тәхет па мүв илпи тащ кәншты көщайт немасыя мирхот версәт. Ши мирхот ма́нум пурайн дыв уша́на-саша́на путремәсәт, муй ширн Югра луватн йилпа вўюм мүвәт-йиңкәт давалты «Экология» немуп поступсы пида елды рәпитты па муйсәр верәт ши унтасн ямсыева ләщәтты тәмхәтл мосл.

Ияха юхтум арсыр Кәщайт елпийн Россия мүвев хұватн йилпа вўюм поступсы олаңан Югра мүв Природнадзор тәхи кәща хә **Сергей Пикун**ов тәмиты путәртәс:

– Россия хон пеләк Президент хә Ас нопәтты тылащ лапәтмит хәтәлн 2018-мит одн 204-мит номер ширн «Экология» немуп йилуп поступсы пәта ёшпос пунәс. Ши поступсы хуши араттедн тәдаң 11 вер нух хәншман вәл. Экономика па сыр-сыр рәпатайт унтасн мўң округев ищиты арсыр мүвәт-йиңкәт давалты ширәт пәта елды вәлупсы хұватн щимәщ верәт ләщәтты питл.

Сыры олаңн, вантә, Природнадзор тәхийн вәлты кәщайт ищи мүв илпи тащ кәншты ёх па Югра мүв луватн арсыр рәпитты тәхет кәща ёх пида тўңширәна па вешкәта дыв күтәлн кашәң ай муй вәншәк верәт ләщәтсәт. Ямсыева ки лупты, мүвәт-йиңкәт давалты ширн, округев мүв луватн ищипа кашәң хәтл мәр шеңк ар мүв илпи тащ нух холумды. Вантә, щимәщ рәпатайт ләщәтты унтасн ищипа мўң вәлты-холты мүвев нәхләна йил. Шит пәта нефтяной компания тәхет пида мўңева иса уша́на-саша́на рәпитты мосл па кашәң пўш дыв кәщайдал пида и нумса па и вера юхәтты. Тәп ши пурайн дыв ямсыева арсыр мүвәт-йиңкәт

давалты верәт нәтты пиньшәдәт. Вантә, дыв ищи тәм мүвн вәдләт па тәм мүв илпи эвәлт питы сорни муй па газ нух талләт.

Тәм юхи хәщум яртъяң од мәр мўң лупты веритлүв, хути нефтяникәт ямшәка муй сыстамшәка дыв рәпитты мүвдәлн кашәң вер ләщәтләт. Шит пәта мўң мүв илпи тащ кәншты ёх компанияйт пида кашәң од мәр вәйтантйилдүв па дыв кәщайдал пида мүвәт-йиңкәт сыстамтәты верәт олаңан путремәлүв, ләдн пура-пурайн вухәң нәтүпсәт мўңева версәт, мәта утәт унтасн сыр-сыр «Экология» ширн ма́нты поступсәт тўңматты елды питлүв. Шимәщ нәтүпсәт тумпийн нефтяникәт иса дыв ширедн рәпатайдал ләщәттәл кемн шеңк нәхлытум мүвәт ищиты сыстамтәләт. Шәдта мүв илпи тащ нух талты пурайн верум вән вўсәт пайды хирләт, нефть деваса питум тәхет ямсыева хишн муй па тәхи эвәлт машинаитн тәты мүвн ләп пәркатләт. Мўң, вантә, па дәңхәлүв, ләдн Югра мүвевн арсыр вән-тәт, йиңкәт худыева хурасәна елды ат вәсәт па енумсәт. Ши пурайн мўң хушева юхтйидты хәннехуятәта иса кашәң пўш шеңк әмәщ питл тәм хурамәң вән-тәтн па сыстам йиңкәтн вәлты. Рўщ ширн ямсыева ки лупты, шит тәта эко-

логической туризм ләщәтты веритлүв.

Мосл лупты, ма щиремн, хути тәм вәлты-холты йисәвн мүвтел мир луваттйин сыр-сыр йилуп машинайт хәннехуятәт версәт, сыр-сыр сыстама рәпитты ширәт уша павәтсәт. Мосән, шитәт пәта арсыр рәпитты муй мүв илпи тащ нух әмәрти тәхетн кашәң вер тәса, нәңхәл муй нампәр такды, иса ямсыева верты питса. Ма нәмәстемн, шит мўң округев правительства, нефтяной компания па арсыр рәпитты тәхет кәщайт тәм одн и ясәна па и нумса дыв күтәлн юхәтсәт. Шит пәта юхи хәщум олаңн округевн вәлты мүвәт-йиңкәт иса сыстама елды тәйты питсыйт. Вантә, мүв илпи тащ вўты ёх ищипа сырыя, рәпатайдал верты елпийн шеңк ар нәмәсләт, муй ширн па хути дыведа тәм муй тум вән-тәт пеләк мүвәтн рәпитты, ләдн дыв рәпатайдал ләщәтум па етшуптум юпийн нәңхләң мүв па вән-тәт ал хәщәс. Шит пәта нумсәна верум рәпатаита мўң тәта әл нух амәтлүв.

Елды Югра мүвев Природнадзор тәхи кәща хә **Сергей Пикун**ов лупәс, хути «Экология» немуп нац-проект дыпия араттедн 11-кем сыр-сыр поступсы хәншман вәл. И пеләк эвәлт мўң округев ищипа шив питәс, кимит пеләк эвәлт ар поступсы тәп Россия луватн вәлты мүвләва иса рәхләт. Шиты Волга, Байкал па арсыр давартәң карты верты шир эвәлт хәщты нампәрәт па химия пуртәнәт тәмәщ поступсәт хұватн мўң Югра мүвева и пўша неш вана ат юхәтләт. Тәп вет проект муй па

поступсы ширн округев шив ванама́ты веритл. Мет олаңан шит «Сыстама мүв». Ши поступсы ямсыева ләщәтты пәта мўңева тәдаң вет вән нампры пай Югра луватн лосытты мосл. Ин тәм од вўш эвәлт па иса 2024-мит од вўш вән-тәт йилпа вўюм госпрограма ширн ши нампры пайт тәта айшәка верты пиньшәлүв, ләдн дыв айн-айн иса ат худасәт па мўң вәлты мүвев тәдаңтедн сыстама ат йис. Кимит проект – шит округев вән-тәтн муй йиңкәтн рўтыщәты вер. Хәдмит поступсы – шит тәм йисн сәх хўд нялкәт йилпа енмәлды вўтыщәлүв па Аса муй Лаңад аса дывед есәлды.

Шәдта хәдмит – шит «Сыстама йиңкәт» поступсы. Шит ләщәтты пәта ин Пытә-Ях, Нефтеюганск па Пойковской вошәтн йиңкәт сыстамтты тәхет версүв. Нядмит поступсы – шит нампәр эвәлт арсыр пурмәсәт верты вер. Шит пәта Нижневартовскән, Нефтеюганскән па Няганя хәдум нампәр ая шукатты хотәт немасыя тәм од вўш эвәлт омәсты питлйит. Олаңан нампәр шив ияха машинаитн тәда, шәдта ши айлдыева лосытла па иса ая шукатты пиньшәла. Ёхәт па ши шукатум нампәр эвәлт сыр-сыр пурмәс верты питла. Ветмит поступсы – шит округев луватн вәлты Асәв, Лаңаләв па арсыр юхан питәрәт шив питум нампәрәт эвәлт ямсыева сыстамтәты. Шиты тәм пўш тәдаң 240 километра арат Ас муй юхан питәрәт ямсыева сыстамтәлдыит.

Ай кер тылащ олаңмит хәтәдн Игрим вошаң кәщяя вәдты не Тамара Грудо пида вәйтангылд-сум па уша версум, хуты тәм юхи хәшум олаңт дыв вошел хуши хәннехуятәт вәлдәт па рәпитләт.

Игрим вошаң мир вәлупсы

Щит пәта, рәпатаем щирн, немасыя вошаң кәщя неңем иньшәссем:

– Тамара Александровна, муй арат хәннехә ин вошн вәд?

– Непека хәншум щирн, тәмхәтл мўң Игрим вошевн ияха ки лўнәтты, щит араттелдн лапәт шурәс лапәтсот хәннехә вәд. Дыв кў-тәдн шуши мирәта хәншаньщман шурәс сот нялъяң лапәт хуят тәта тәйлүв. Ма щиремн, щит ар пеләк иса вухәдт. Хәнты, вантә, тәм вошевн шимл. Щи тумпийн шеңк ар нўм мўв рўш вәд. Сырыя дыв ар пеләк эвәлт тыв увәс мўва юхтыйлдәт, йилуп хогәт омәссәт, газ мәнты карты тўрәт иса версәт. Муй арат хәннехә па муй хурасуп мирәт эвәлт дыв тәта худыева вәлдәт, щи вер олаңән ин ма немудты ямсыева лупты ән па веритлум. Сырыя мәнум 1970-мит муй па 1980-мит олаңт Игрим вошевн кәт пўш аршәк арсыр мир хәннехуятәт вәсәт па дыв иса худыева рәпата тәйсәт. Щи пураитн сыр-сыр вән рәпитты тәхет вәсәт, вошаң әхлүв па неңлүв тўнщирәна, вешкәта кашәң вер ләщәтсәт па ям тылащ вух холумсәт.

Катра, вантә, «Приобьтрубопроводстрой» немуп тәхи мўң вошевн вәс. Украина мўв эвәлт тыв юхтум хуятәт ар пеләк иса щи тәхийн рәпитсәт. Дыв газ мәнты карты тўрәт Ямал мўв эвәлт па иса Европа па хон пеләк мўвәт вўш вәнәта талсәт. Мет вудаң рәпитты тәхия

щи пураин «Приобьтрубопроводстрой» лўнәтсәс. Игрим вошаң әхлүв ищиты лўв хущела сыр-сыр рәпатайт тәйсәт. Щәлдә мўң хәннехуятлүв «Игримречтранс» немуп тәхийн рәпитсәт, мәта ут унтасн вошаң әхлүв па сыр-сыр пурмәсәт муй летутәт арсыр кәртәта тәтъясәт. Щит, ма щиремн, шеңк ям тәхи хуятәт рәпитты щирн вәс. Лўв нумсәң кәщя хә тәйс, мәта хәннехә кашәң вер ямсыева ләщәтәс. Әхәт лўв районәв кәщя павәтсы па щи вудаң рәпитты тәхев па лакки рохнемәс. Ин щи тәхи юкана тәп «Рәбфлот» хәшәс. Щи арсыр рәпитты тәхет тумпийн сырыя мўң вошевн «Тюменьтрансгаз» па вәс. Лўв «Игримэнергогаз» нем тәта тәйс. Еша әхәтшәк щи тәхи «Югорсктрансгаз» немн юкантсы. Ин Хулимсунт кәртәвн лўв унтасәдн Дев юхан немуп компрессорной станция вәд па рәпитл. Щи вер тумпийн Игрим вошевн дыв ищи вәнл-тўйылты тәхи ләщәтсәт, мәта ут мет олаңән катра павәрт хотн версы. Әхәт, вантә, кев хот омәссы па дыв хущела рәпитум хәннехуятәт иса худыева йилуп па хошум хотн елды арсыр рәпатайт верты пиньшәсәт. Сыры олаңтн, ма щиремн, кашәң хәннехә лўвәда мосты верәт муцатты щир тәйс. Немудты хә муй не мўң хущева рәпатайлы ән па вәс. Щәлдә вән хотәт омәсты СМУ – 4 немуп тәхи «Югорскстройгаз» эвәлт тәта па пўншман тәйс.



Т.А. Грудо

В.ЕНОВ ВЕРУМ ХУР

Лўв хущела рәпитты хәннехуятәт мўң Игрим вошевн ямкем ар йилуп кирмәщ хот омәссәт. Щи әх хотәт омәсты тумпийн Сўмәтвош районәв луватн хәлум компрессорной станция версәт. Әхәт щи вән рәпитты тәхи ищиты ләп тәхәрсы па лўв эвәлтәда хәшум пурмәсәт муй машинайт Югорск воша иса тәсыйт.

– Ин па муйсәр вән рәпитты тәхет Игрим вошн тәйләт?

– Ин «Рәбфлот» мўң хущева рәпитл. Тәп лўв ух юкана лўнәтәсты тәхел ищиты Ижевск вошн вәд па тўнщирәна рәпитты щир иса ән тәйл. Еша вәд щи тәхи ищиты лакки питл. Ин мўң нәмәслүв, муй верты, ләдн щи «Рәбфлот» тәхев йилпатты па Игрим вошевн ямсыева рәпитты щирн ләщәтты. Щи тәхи тумпийн тәта «Югорсктрансгаз», Учебной центр, Связь па Сварочной тәхет тәйлүв. Дыв худыева ин тәмхәтл вәнәта яма па тәса рәпитләт. Ләңхалум лупты, хуты әшкола етшуптум нявремәт пәта мўң вошевн Политехнической колледж вәд па шеңк яма рәпитл.

– Муйсәр верәта айлат әх Политехнической колледжән вәнләдыйт?

– Ин Политехнической колледжән араттелдн нядсот мултас айлат хуят вәнләды. Дыв кәт

общезития хотнәнән вәлдәт. Сырыя ма щи тәхи кәщя неңә рәпитсум па веритлум лупты, хуты мўң арсыр мосты верәта нявремәт иса вәнләтсүв, щит машинайт вантты па йилпатты щирәта, арсыр машинайтн яңхты, бульдозерәтн муй экскаваторәтн рәпитты, автомеханикәта, газосварщикәта, электросварщикәта па иса сыр-сыр дывәда мосты рәпатаита.

– Муйсәр давәртәң верәт пида Игрим вошаң хәннехуятәт юхтыйлдәт па муй щирн щи утәт тўнмәтләт?

– Мосл лупты, хуты хәннехә рәпитты тәхи иса ән тәйлүв. Щәлдә катра хот мўң хущева шеңк ар вәд. Тәм оләв лўнән 50 йитпи вән хот Игрим вошевн омәсты етшуптәды. Ар ол мәр хот давлум хуятәт хоттел әхләд пида щәта хотәтн мәты питлүв. Кимит щимәщ хот елды па ләңхалүв тәта йилпа омәсты. Щи хотәв ки етшуптәды, щит вәдты хот нўша вер мўң Игрим вошаң әхлүв иса вантты ән питләт. Мўң, вошаң кәщайт, кашәң пураин нәмәслүв, муй мосл верты, ләдн Игримн вәдты хуятәт тәта дыв вәдты тәхелдн ям рәпата иса ат тәйсәт. Хән щимәщ давәртәң вер тўнщирәна ләщәтлүв – елды вәлупсы хурасәв тўнщирәна йил!

Владимир ЕНОВ

Төпнэң касум имие

XXI-мит нэпта йис. 2019-мит ол ай кер тылащ мәнл. И ол етшуптәл, йилуп ода йил. Пушәхлүв енумләт, айлат әхлүв вәна йиләт, вәлупсы елды мәнл. Вәндата ювум хуятлүв айдтыева хүв пәнта шәшләт. Мет амтәң, хән, мүн айлат әхлүв күтн вәна пелка ювум мутрайн әңкилүв-ашилүв худна вәлдәт. Мосәң, ай пурайн тәх мәрн щиты дыват ән хәләнтсүв, интам кашәң ясние, кашәң путрые, моньщие, арие мет тәса хәләнтлүв, вантә, тәм сорни рәт яснәт хүват иса шуши мир вәлупсы оланн уша верты рәхл. Мосл, дәлн йис хуятлүв ястум яснәт сәмлүва вәккеши ат питсәт.

2018-мит одн ван хәтлуп тылащ 16-мит хәтәдн касум мүй вәндат имие Евдокия Кузьминична Молданава 85 ола йис. Лув 1934-мит одн Вакат әх хуца сема питәс. Касум дәл елпийн щатыщащел Павел Семёнович Тарлин пойкащаты вер пәты сүтытсы па кәсна хота тәсы. 1930-митн хот пурмәсәт, ләмәт-сухәт иса худт вүсыйт. Лавәрта йис. Еша вәс – Вулаң Отечественной дәл юхтәс. Хәнты хәйт иса дәл хәра тәсыйт. Дуса пушхие хәшум вән хуятләд пида вой-хүд вәлпәсләты питәс, дәлн дәлясты әха нәтгыя. Щәлта 1950-мит ол вүш эвәлт рәпитгы питәс. Вүды әхәдн Сүмәтвош эвәлт, Касум, Вүтвош мухты Лор вош кәртәт вәнта летутәт: суд, дант, саккар тәтыяс.

Ши тумпи ищи әхәдн нявремәт вәндтәты хуятәт, леккарәт па па рәпатнекәт тәтыяс.

Әхәтшәк икия мәнәс. 50 ол мултас төпән имие Нуви сәңхум мүй Вүтвош кәрт пүңәдн Молтан пилыел пида вүдәт дәвәдман вәс.

Кашәң вүдәт дәквәлдты хуят иты нюки хотн мурта рәпитәс. 1955-мит ол вүш эвәлт 1989-мит ол вәнты Касум совхоз бригада хуца атл-хәтл рәпитәс. Икел – Алексей Молтан, тарум хуята вәс. Иса муй вер па рәпата лүвела вәшкәта па тәса ләщәтты мосәс. Ипүша пиркатира вәс.

Молтан хоттел әх мәлсәңән: Тимофей, Григорий, Михаил, Анастасия па Ульяна. Нявремләд иса непекәңә йисәт. Интам Григо-



Е.К. Молданова сәх әнтәл, 2019-мит ол

рий пухл па Анастасия эвиел әнтәма йисәң. Пилыел ищи хүв пәнта мәнәс. Хәшум Тимофей, Михаил па Ульяна пушхиеләд рәт ясәң така тәйләт. Әңкел-әщел партум щирн йис верәт тәса елды тәләт.

Вәшкәт рәпата пәты Евдокия Кузьминична «Ветеран труда» нем тәйл. Лүв әнтум пурмәсәд, ләмәтсухләд па хон пеләк Венгрия, Эстония, Финляндия мүйәтн йис пурмәсәт дәвәдман тәйтты хотәтн вәлдәт.

Евдокия Кузьминична ма карты кед хүват хәскем ол юхды пела вәтаңә йисум. Ши пурайн ищи мүйтел имет емәңхәтл вәс. Эвел лүв пидала путәртман мәр роман лупәс: «*Ин ма Ас дәйнем пида еша путәрта!*» Ма сәмемн пакәнсум, ши дуват вән вер, имухты вәндат имия лупты муй веритлүм? Евдокия Кузьминична нюр аңканкем иты сема питум пура эвәлт мәнәм вәлдә, щиты ши путәртты питәс. Муй тәмхәтл верәс, мата хәннехә пида вәйтәнтәләс па муйсәр ернас әнтты питәс. Сәмема щикем

амтәң йис, хәщ ши холлупа питсум – иса па хәннехә, әдмәнтыки, и хоттел әхн вәсумн. Ши пура вуш эвәлт Евдокия Кузьминична пида тәх щосн вәйтәнтәйлман, путәртлүмн. Идатн эвел пида мәнәм мойлупсы китәс – хәнты ернас. Кәт-хәлүм хәтл – йилуп ернас етшәс. Дәпат хәтл – нәй сах тывәс. Ши арат ода ювум имие тәмхәтл вәнты хәтл мәр әнтәсман омәсл.

Щиты вәлупсәл мәр тәм төпән имие 50 мултас нюки хот әнтәс па, алпа, ищи арат хәншәң сәх. Муй арат хә па не ернас, щит ястәты щир әнтәм, интәм хәтл вәнты әнтәсман вәл.

Евдокия Кузьминична Емвошн Ульяна эвел, тәх пурайн Тимофей пухл хуца вәл. Ванкүтлү Касум воша Миша пухл хуца тәтыялды.

85-ола ювум кеши ма Евдокия Кузьминична дәңхалум лупты: «*Нәптәң вәна ювум ешәк ими, нявремләң, хицыләң па рәтнәләң пида ям нумәсн, щуняңа, шәк вер ән вантман, амтәңа елды вәдаты!*»

Ирина САМСОНОВА



Е.К. Молданова нявремләд па хицыләд пида, 2009-мит ол

Тылдӕщ поры постӕсы

Хуь йис телн Ас па Ланал юханнӕн хонӕнӕн вӕлуд хӕнтэт па вухалыт тӕлдн тылдӕщ енумты муй па тӕрумты пурӕйн немасыя тылдӕщ кеша поры лӕщӕтылдсӕт.

Ин Ёмвошн 2011-мит од вӕш эвӕлт тылдӕщ поры емӕнхӕтл «Торум Маа» йис пурмӕсӕт шавиман тӕйты тӕхийн рӕпитты ӕхн верты питса. Тӕм емӕнхӕтл олӕнӕн «Традиционные обряды хантов усть-казымского Приобья» немуп киникайн Асугорской институтн рӕпитты ими Тамара Пятникова хӕншилдӕс. Лув тӕм емӕнхӕтл олӕнӕн йис ӕх иньщӕсыйдсӕлӕ па нух хӕншийдсӕлӕ. Щиты тылдӕщ поры верты едпийн ай ӕх етн вош хотӕта лӕнӕмӕлдӕт, сӕрн ов куршилдӕт па луплӕт: «Хулы, хулы, тел вохӕс. Йилуп най-пух, йилуп вӕрт-пух ши етӕс». Вантӕ, щиты летут йилпа енумты тылдӕщ кеша вохлӕ. Щӕлта мӕнтелн ай ӕх луплӕт:

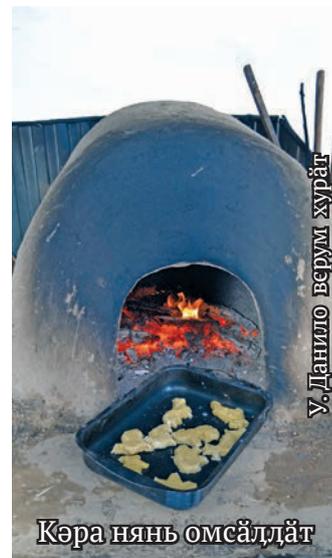
– Шимл летут ки тӕйлӕн, летутӕн ара ат йил! Анӕн ки хунта уд, анӕн шума ат омӕсл. Ампарӕн талты ки вӕс,



Вой нянь верлӕт

телӕна ат йил. Эвен, пухен вӕщ ӕш ки тӕйс ӕшл кӕда ат йил!

Ёмвошн «Торум Маа» немуп хӕнтэт па вухалыт павӕрт хотӕн йис кӕртӕн ай кер тылдӕщ 14-мит хӕтӕлн имет ӕктӕщсӕт. Вантӕ, имет тыв ши кеша юхӕтсӕт, лӕдн хӕлӕвӕт «Тылдӕщ поры» емӕнхӕтл кеша немасыя нянь вой верты. Йис пурмӕсӕт шавиман тӕйты хотн ар од рӕпитты ими **Наталья Краснопева** па хӕнты мир учӕной не **Раиса Решетникова** ай ӕх пила немасыя нянь вой пӕндшӕты щира нянь шӕм версӕнӕн. Щӕлта айдат ӕх пила



Кӕра нянь омсӕлдӕт

У. Данило верум хураг



Тылдӕща поикшӕлдӕт

вӕды, мис па дов хуруп нянь тӕнӕрсӕт. Ӕхӕт ин вой хурыелад нянь кӕрн пунлшӕслад.

Щӕлта ай кер тылдӕщ 15-мит хӕтӕлн етн олӕна «Торум Маа» йис пурмӕсӕт тӕйты кӕр-та айдтыева мойӕн ӕх ӕкумты питсӕт. Тыв юхтум ӕх пӕнӕн тылдӕщ поры пӕсана пунты летут тӕсӕт. Камн тӕлд хотн пӕнӕлн хӕнты мир учӕной ими **Евдокия Нӕмысова** па «Торум Маа» тӕхийн рӕпитты не **Наталья Краснопева** тылдӕща порилӕты кеша арыср летут доньщ

пӕсана омсӕлсӕнӕн. Ши мӕр па айдат хуятӕт ӕмӕщ верман ай ӕхӕл елты навӕрсӕт. Лыпи пӕнӕн ампиет пила итӕх хуятӕт хур вӕсӕт. Щӕлта юхтум мира тылдӕщ олӕнӕн «Торум Маа» тӕхийн рӕпитты неӕт йис путӕр ванлтӕсӕт. Елды ар мир ӕкму м хӕрн поикшӕты ясӕт нӕптӕлд вӕна ювум ими Евдокия Нӕмысова лупӕс. Щи юпийн емӕнхӕтла юхтум мир яха шай яньщсӕт, щиккурек лант йиӕк лесӕт.

Ульяна
МОЛДАНОВА



Нывремӕт юннӕлдӕт

Округ вүдең ёх V-мит емәнхәтл



И. Самсонова верум хур

Лидия Покачева вүды өхәдн делумтәс

«Тәм мойлупсы ма ай Ася эвиема па Алексей Анатольевич ащема мойдәлум. Эвием тәмхәтл и од па и тыдща йис. Упем – Лидия Покачева, ищиты олаңмит тәхия питәс. Тәп ащем ёрн мин тәмхәтл кәсты веритсумн, вантэ, лүв атл-хәтл вүлэт давалдман вент шушийн вәд. Тәм вудаң мойлупсәт тәп ащев ёрн холумсумн», – щиты Сәрханл район эвәлт юхтум айдат хә Виталий Русскин лупәс. Вантэ, лүв тәм од округ кәсупсыгын иса вүдең ёх күтн мет яма кәсты хәя йис.

Ай кер тыләщ олнитум хәтләнән Ёмвошн Югра мўв кәща не мойлупсы холумты щира округ районәт эвәлт мет апрәң сора ёшуп, пәсты кўруп вүдең ёх V-мит пўш юхтыйдсәт. Щит Сўмәтвош, Нуви сәнхум, Ёмвош, Сәрханл па Нижневартвской районәт эвәлт вүдең ёх. Дыв күтәдн вүды өхәдн кәсты 19 хәннехә: ихущяң хә па нивд не.

Сырья вүдыгын кәсты хуятәт вүды давалты вер олаңән иньщәсыт. Елды «Мустанг» немпи дов шәншән наврәлты хәрн вошәң па мойңа юхтум мир әктәщидсәт. Кәсупсыя юхтум ёх нюки хотлад омсалсәт. Ёхәтшәк артащты ёхн мет епләң шуши мир детутәң пәсан кәншы па пирысы. Мосд ястәты, кашәң нюки хотн щикем ташәң па хурамәңа детутәт ванд-

тәсыт: потум, кавәртум, шаритум нюхи, дант йиңк, няр хўд, хошум йиңк, арсыр воньщумутәт, хўдәң, воньщумутәң па мавәң нянят па па сыр-сыр епләң утәт.

Шуши мир епләң детут тумпийн юрн хот пўнәдн хурамәң вандтупсәт вантты па хурамәң пурмәсәт, летутәт, арсыр хурамәт ләтты рәхәс.

Вүдыгын кәсты ёх мет апрәңа па сора вүды өхләтн, духн, тынщәң ёвәдман, вүды өхләта тўтьюх пунман па щитәт тўвман, вүды өхләт нух кирман па йира есалман щирн кәссәт.

Ёмәщ, хуты вүдең ёх емәңхәтла «Мўвтел вүлэт давалты ёх» оса тәхия луңум ёх юхтыйдсәт. Щит па хон пеләк Норвегия мўв эвәлт неңнән Ингер Анита Смул па Эльна Мэй Даг-

ни Йохансдаттер Сара па Ямал мўвн вәлты юрн ики, тәм мўвтел оса тәхи кәща Сергей Харючи. Вантэ, 2021-мит одн Югра мўвн вүлэт давалты Мўвтел ёх VII-мит конгресс верды.

Кәсупсы пўншум пуррайн Сергей Харючи щиты лупәс:

– Вўща вәлаты, тынәң мир! Тәм ванән ма Сахалин па Хабаровской мўвнән хўват яңхсум. Интәм Югра мўва юхәтсум. Яма вантсум, муй щирн увәс мир вәл, муй вўрн вүлэт давалдәт, муйсәр нўшайт тәйләт. Щит пәты луплум, щит тәхетн, хута вўды тәйлды – щәта ёрәң увәс ёх вәлдәт, щәта рәт ясаңән путәртды па иса йис верәт яма вәдыйт. Вүлэт давалты ёх күтн шәкәщты няврем әнтәм па пирәщ ёх тәта шавиман тәйлдыйт. Югра мўв – щит щимәщ тәхи!

Югра мўв губернатор мойлупсы холумты щира вүдең ёх V-мит кәсупсы сухнум юпийн иса вүдең хуятәт күтн мет яма кәсты хәя Виталий Русскин, мет яма кәсты неңа Лидия Покачева йиснән. Дынана «Бурән» тўтәң хопнән мойдәсыгынән.

«Лучшие производственные показатели» кәсупсыгын олаңмит тәхия Юрий Тарлин, кимит – Николай Тасьманов па хәлмит – Александр Пяк питсәт. Дыв Нуви сәнхум районән вәлдәт.

«Ветеран оленеводства» щирн Нижневартвской район эвәлт юхтум ими Любовь Казанжи пирысы. «Мет айдат вүдең хә» кәсупсыгын Виталий Русскин нух питәс.

«Яма кәсты хә» нем ищипа Виталий Русскин холумтәс. Кимит тәхия Альберт Покачев Сәрханл район эвәлт, хәлмит – Иван Попов Нуви сәнхум район эвәлт пирысы.

«Яма кәсты не» верн олаңмит тәхи Лидия Покачева вўс. Кимит – Светлана Тарлина, Касум вошәң не, хәлмит – щит Татьяна Тихонова Сўмәтвош район эвәлт.

«Мет ям шуши мир детут» верн олаңмит тәхия Тамара Вынгилева Сўмәтвош район эвәлт питәс, кимит тәхи – Антонина Никонова Ёмвош район па хәлмит тәхи Валентина Шадрина Сәрханл район эвәлт вўснән.

«Мет ям вүды өхәл» щирн Светлана Тарлина нух питәс. Кимит Светлана Канева Нуви сәнхум район эвәлт вәс, хәлмит – Клавдия Покачева Сәрханл район эвәлт.

«Мет ям нюки хот» пәты олаңмит тәхи Марина Айпина Нижневартвской мўв эвәлт холумтәс. Кимит тәхия Тамара Вынгилева питәс, Сўмәтвош район. Хәлмит тәхи Касум не Валентина Тарлина вўс.

Ирина САМСОНОВА

👉 Елды пугър.
Олаң лопасн
олнитуман вэл.

Округ көща не Н. Комарова эвэлт вўща ясаң емәңхәтла юхтум хуятата дүв дәңкәр хәйл **Алексей Забозлаев** тәс: «Касум мўвн пәсты вўлэт вәлдәт, дывты ям па рәпата педы сәмәң эх давәлдәт. Тәта ар хуят хотәң эхлад пила вўды давәдман рәпитләт. Касум мўв – шит щимәщ тәхи, хута шуши мир йис верәт давәдман тәйлийт. Вўды давәдты хуятата вән пәмащипа ясаң луллум дыв давәрт рәпатаел тәтәл пәты. Ин вўды давәдты вер көща эхлүвн тәса вантман тәйды».

Щи тумпи вўща ясаң лупсәт Тюмень вош көща **Руслан Кухарук**, Сургутнефтегаз хуши Нижнесортимскнефть тәхи көща дәңкәр хә **Тагир Усманов**, Ритэк-белоярскнефть тәхи көща **Максим Борисов** па па эх.

Хутыса щи вән емәңхәтл дәщәтман вәс, мәнема лупас Касум вош көща не **Алсу Назырова**: «Мўң 2018-мит олн щи емәңхәтла дәщәтйидты питсүв. Вўды эхләт Амня юханән кәсләт, щирн мўң яма хәхәлдты эшәл дәщәтсүв. Ям мойлупсәт мўңева районэвн рәпитты мўв илпи таш вўты тәхет ләтты нәтләт. Ритэк тәхи эх «Буран» тўтәң хоп вулаң мойлупсы мәсәт».

Хәйт вўды эхләтн вет щирн кәссәт: вўдәт пәсты кўрумн хәхәлман, эхәлн наврәлтман, вўдәт юпийн тәхты әхтыйн омәсман, эхәлн дольман, вўдәт юпийн духн мәнман. Эшл дәпәтсот метра вўшн вәс.

Хәтл мәр хәйт, неңәт па айлат эх кәссәт, етн пелка нух питум эх



Вўды давәдты эх кәсупсы елпийн

Касум вошн вўдәң эх кәссәт

кўлуп хотн ишәксийт. Сәран хә Иван Алексеевич Попов щи кәсупсийн мет вулаң нух питум хуята йис па «Буран» тўтәң хопн мойләсы. Щи тумпи нух питум эх хўд потәлтәты утн, кина вантты хушапн, пурмәсәт пәсәнтйидты утн па па утәтн мойләсийт.

Вўдәт пәсты кўрумн хәхәлман олаңмит тәхи **Иван Попов** холумтәс, кимит – **Николай Тасьянманов**, хәдмит – **Сергей Канев**. Эхәлн наврәлтман кәсупсийн олаңмит **Николай Кантеров** юхтәс, кимит – **Юрий Тарлин**, хәдмит – **Иван Логаны**. Эхәлн дольман кәсупсийн олаңмит тәхия **Юрий Тарлин** йис, кимит – **Иван Попов**, хәдмит – **Николай Кантеров**.

Щәлдта вўдәт юпийн духн мәнман мет яма хәхәлс **Иван Попов**, кимит – **Николай Кантеров**, хәдмит – **Юрий Тарлин**. Вўдәт юпийн тәхты әхтыйн омәсман олаңмит тәхи **Николай Кантеров** холумтәс, кимит – **Николай Тасьянманов**, хәдмит – **Иван Попов**.



Әрашчы верн нух питум хәйңән **Шамиль Абдурахманов** па **Наиль Салахов**

Неңәт күтн мет сора финиша юхтәс **Светлана Тарлина** эхләл, кимит – **Светлана Канева**, хәдмит – **Надежда Попова**. Айлат эх күтн олаңмит – **Людмила Тасьянманова**, кимит – **Екатерина Попова**, хәдмит – **Егор Попов**.

Хәнты пилдән **Андрей Александрович** па **Татьяна Филипповна Ерныховна** емәңхәтл пурайн ищи ишәксийңән па мойләсийңән. Тәм ванән дын сорни емәңхәтләл постәсәт, ветьяң ола йис щи пура вўш эвәлт, хән дын яха вәлдты питсәңән.

Мойң мир пәта Касум вош музей тәхийн юрн хотәт омәсман вәсәт.

Дыв щәта хәнты мир дөтүт дөты, дәмәтсүх дәмәттты па щиты хур вўты, хәнты мир йис вәлупсы олаңән уша павәттты щир тәйсәт. Щи тумпи юхтум эх шуши мир юнтутәтн юнтсәт, эхәл шәпи навәрсәт, тынщәң тәхсәт, хәйт күтәлн әрашсәт. Ёмвош эвәлт «Хәтл» немпи Ас-угорской театр эх юхтйидсәт па яксәт, арисәт. Ямал мўв эвәлт яма ариты хә Валентин Вальгамов юхтылдәс па хурамәңа хәнты арәт арийс. Емәңхәтл яма па әмща мәнәс, тәта хәлум шураәс мултас хуят әктәщийләс.

Надежда РАГИМОВА

Рәт щирн тәйты тәхел олаңан лупас

Мегион вошн «Хунзи» община тәйты ханты ики Сергей Хунзи пида вәйтантилдсум па путремасум.

Мосд лупты, хуты Сергей Иванович Хунзи Мелёксим ай кәртыенән Лорвош районән сема питас, айтелдн енмәс. Әхәт Питдор вошн ашкола етшуптас па па тәхийн вәндтылдас. Щәлдта хоттелд хуятәңа ювмад кемн Нижневартовск воша касдас, хута ин тәмхәтл вәнта вәл.

Тәм хә яснәт эвәлт уша йис, муй щирн вән вошн вәдтәл-холтәл щирн Сергей Хунзи округев шуши мирәт лавәлтты пәта сыр-сыр верәт сырыя иса ләщәтәс. Әхәтшәк некоммерческой рәт щирн тәйты хоттелд ехәң «Хунзи» немуп община ләщәтәс па ин щәта кәщая вәл.

Ин община верләд олаңан тәммиты лупас, хуты дыв хуцела арателдн 25 хәннехә хәншаньщман тәйләт. «Кашәң ай муй вәншәк хуят иса лүв юканәла верты рәпата верл. Ад ки омәссүв, ләдн ин муйсәр верев пәта вән вошәң мирн сәмәңа па мосман тәмхәтл вән-та тәйсыюв?» – щиты Сергей Иванович нәхмәс, хән ма лүвел иньщәсты питсем. Щәлдта рәт община кәщә хә путәртәс, муй щирн шуши мирәт ведпәсәт эвәлт дыв кашәң пурәйн хүд ведпәсләты верәта катләсыйлман вәлдәт. Щи тумпийн дыв рәт ехләд ханты мирев йис верәт, арәт, якәт, моньщәт па сыр-сыр әмәщ путрупсәт шуши ехлүв емәңхәтләт пурәйн арсыр якты-ари-

ты хотәтн вандтәләт.

Кашәң ол мәр дыв ямсыева рәт мирел эвәлт яма вәйтты хәннехуятәт ияха әкәтләт. Щи ехләд арсыр вандтупсәт муй вәйтантилсәт ләщәтты пурәйн иса дыведа веритты кемелдн нәтумләт.

Щәлдта ма иньщмәсем Сергей Иванович, мудты тәхи эвәлт общинаел вухн нәтлы. Лүв па тәмәщ айкелд верәс, мәтты дыв кашәң пүш тәщәңа вәлдты арсыр мирәт хәннехуятәт кәншләт, мәта ех муй веритләт, щимәщ унтас дыведа тәләт. «Имудты ишән общинаева шеңк яма Нижневартовск вән вошеви ин тәмхәтл вән-та вәлдты тәщәң хә Александр Анатольевич Фитерман ар щирн нәтәс. Щәлдта вошәң автобусной парк ПТП – 2 немуп тәхи кәщә ләңкәр хәев. Лүв унтасәдн муй тәйты машинайлүв худыева тунщирәңа йилпатсыйт



Рәт община кәщә хә С.И. Хунзи Экоцентр немуп тәхийн Мегион вошн

В.Енов верум хуриән

па нух ләщәтсыйт. Щимәщ ям па вешкат хәннехә арсыр тәхийн иса ликмал. Итәх хуятәт муй шуши мирлүв культура верәт пелы шеңк сәмәңәт па тәп щимәщ ех ищиты вошев хүватн кәншты мосл», – щиты тәм ханты хә мәннема путәртәс.

Елды рәт община кәщә лупас, хуты кашәң ол мәр дыв иса ханты мирев арсыр емәңхәтләт постәләт. «Вурңа хәтл» щит хүвн ләщәтты вүянтсәт. Тәта мосва-

нән Нижневартовск вошн дыв «Вой велты хә» емәңхәтләд ищиты тунщирәңа пориләсәт. Щи пурәйн рәт община хуятләд мәтты ки шеңк хурамәң якты-ариты хот арсыр вошәң мирәт елпийн версәт. Щи тумпийн сыр-сыр ханты мир кәсупсы щирәт вандтәсәт па щитәт олаңан айкеләт ләщәтсәт, хуты па муй щирн шуши хәннехуятәт йис пураитн кәссәт.

Мет юхи хәщум күтн Сергей Иванович лупас, муй щирн лүв имелд шеңк тәса па хурамәңа вүды кепләт эвәлт буркайт ентәд. Щи әмәщ па хошум вейт тәм йисн Нижневартовск муй па округев луватн вәлдты па вошәтн арсыр мирәтн шеңк яма ләтдыт. Щәлдта сыр-сыр тутщанәт па хурамәң ай пурмәсыет лүв неңәл ищи тәса па ямсыева ентәд. Шуши мир емәңхәтләтн лүв ентум пурмәсәдл иса яма ләтдыт.



Сергей Иванович имисәң «Хәтдые» емәңхәтлә Мегион воша ияха әкәтәшум хәннехуятәта ям вүща яснәт китләт

Владимир ЕНОВ

Леонид Борисович Русмиленко ай кер тылдың 14-мит хәтлән 60 ола йис. Лўв Евгения Петровна па Борис Никитич Русмиленко ар нявремәң тыхәдн олаң пуха вәл.

Лёня Шурышкарской район Касум нюл кәртән сема питәс. Щәта пәльницайн санитаркая рәпитәс Акулина Павловна Яврова (Сандрина), лўв нявремие алгум пуха вўслә, ин вәнты нәмләдә: 3,600 кила давәртупсәд вәс, 53 сантиметра пәлаттәд. Щи пурайн хуйтат нәмәссәт, 23 ол вәдман Лёня лўвела вена йил.

Лёня аңқаңкел хуши енмәс, аңкел-ащел Куноватн рәпитәсәңн. Касум нюлн хотыет нохәр юхәт күтн омәссәт, ванән Коневәт вәсәт, лыв Миша па Паша пухән пида хәхәтләсәт, дәля юнтсәт.

Лёня аңщащел Анатолий Иванович ям велпәс хә вәс, хиләд иса дәнән тәтыдәслә.

Ашколая мәнты пурая йис, Алопхари эвәлт няврем вәнтәты неңәт юхәтсәт, нявремәт әкәттә па интерната тәты питсәт. Аңқаңкел Лёня пелы лупл: «Хулт хәнема, муй ушәң вера щәта вәнтәлдәйн». Вәнт сая мәнәс, хот пүнәлдн еша омсәс, питаса йис, юхи мәнәс па нулевой класса щитәсы. Олаң лўвел вәнттум не немл Роза Николаевна Петрачук вәс.

1972-мит олн Русмиленко хоттел әх Ваньщавта касәлсәт. Тәта Лёня нивл класс етшуптәс, яртгәңмит класса Полнавәт кәрта мәнәс. Щәлта Вова Юминән Тюменя мәнты хушмәсы, СГПТУ-18 хуши сварщика вәнтәйдлты. Щи юпийн ТУ-7 хуши дизелист-моториста вәнтәйдлсәт, кәт ол Уренгойн буровойт хуши рәпитәс, щәлта семьяйна йитал вәнты Похрәң әх кәртән рәпитәс.

1982-мит олн Ваньщавәт кәртәң эвие Людмила Яврова имия тәслә, «Победа» немпи колхозн арсыр рәпатайн рәпитты питәс: сварщика, турн хәрн пиркатира вәс. Тата эвиедал сема питсәт. Хән колхоз ара роханьдәс, худыева әх рәпата такды хәшсәт. Лёня имисәңн нумәс версәңн Нуви сәңхум воша касәдгы – нявремәд күр тыя павәттәт мосл.

Леонид Борисович ин РИТЭКн рәпитл, Людмила Григорьевна – колледжән хот хәры дүхитл. Яма, сәмәңа рә-



Л.Б. Русмиленко имел, нявремәдлә па хилыдал пида

Ар нявремәң хот енмәлтәс

питтан пәты ар ишәк непек тәйләңән.

Хәт эвиедал худыева елды вәнтәйдлдәт, рәпата холумсәт: Раиса па Галина – ай леккарәңн, Настя, Наташа, Валерия – учителят, Таня – социальной рәпатнек.

Леонид па Людмила хўвн хиләңәңа-хилнеңәңа йисәңн. Денис хиләд дын пида вәл, нивәдмит кадетской классән вәнтәйдл. Аңщащел пида лухн хәтәтләднән, велпәсләты яңхләңән, олаң васы веләс яң ола ювмалн.

Леонид айлат пура эвәлт Лдаюм нәл, ләп воңхты хошл. Нымәд верты Пётр Никитич Молдановән вәнтәсы, хән велпәс хотн Юрьевской пусәдн вәсәңн.

Хоттел әхлал, апәлнедал пида сәмәңәт воньшумут әкәттәт, Леонид яма вәнт-йиңк вәятл.

Вән яй ашцидала-апәлнедала Ваши юкана вәл: хута мосл – нәтумтәд, лўв вешкат ясәңәд иса хәдәнтман вәлдәт. Леонид кәртән мир пелы иши сәмән, мет шопәң вәна пелка ювум хуятәт пелы. Рўтыщәты хәтәдләдн Ваньщавәт кәртәыела юхтумтәд. Люда имелн муй вер иса яха, и нумәсн верләңән: холуп омәсләңән, воньшты, тўтыюха яңхләңән, нўм мўва, щорәса па ияха, нявремәдлә хилыдал пида ләлумләт.

Ащел сема питум хәтлә эвиедал сәм хәры эвәлт мәнты ар хошум

ясәң китләт. «Ма ванкўтды нәмәдмәдем: хән ащем велпәс эвәлт нях муләңән юхи луңәл, мўң лўв хушела щитә хәхәллўв вантты, муй тәс тывт хирәдн. Щәлта па хән кәртәвн итәх пурайн нуви тўт мәгы электростанция мултәл шукаләд, мўң пәтлам хотн омәслўв, щитә щос ащев әшнәдн хот питәрн арсыр исхурәт вантәд. Щитә ай пура тынәң верәт ма хулт хән юремәдләм», – путәртәл Наталья эвел.

Татья эвел па нәмәдмәс: «Хән ма вәнтәйдлсум лапәтмит классән, урокдам атмәшәк верты питсәдам. Щитә олаңән ащема уша йис. Лўв ма пилема яма путремәс, лупәс: «Вәлупсы хўват муй вер иса тәса, так нумәсн верты мосл, тәп щитә пурайн шәшты әшен тўңа мәнл». Щитә ащем ясәңәт хўват иса елды вәлдум, ин кимит вән непек холумлум».

«Мўң кўш хўвн аңкев-ащев эвәлт вәлдўв, тәп дын хошмал иса лыпийн. Нух амәтләңән, хән дын хушана юхәтлўв, мет шопәң, хилыдал пелы шеңк сәмәңәңән. Вән пәмәшипа тәс әша мўңев доньщлтуман пәты», – нявләка лупәл Настя эвиед.

Кәртәң әхлўв, ләхәсләд, рәтләд иши Леонид Борисович Русмиленко ям вўща ясәң китләт! Амтәң хўв нәпәт ат вәл хотәң әхлал пида!

НИНА ШАБАРШИНА

Урай вошӑн лӑґӑтты арӑт хӑншты не

Светлана Владимировна Карнаухова Ёмвошн сема питӑс, тӑп ар ол Урай вошн рӑпитӑс, ин рӑтьшуман вӑд. Ма лӑв пидала вӑна ювум ёх пӑта лӑщӑтум «Возрождение» немпи тӑхийн вӑйтӑнтыйдсум па путӑртсум.

Лӑв щиты путрӑд
олӑнитсӑлӑ:

– Ма лыпӑт хойты тылӑш 16-митн 1951-мит олн Ёмвошн сема питсум, тӑп опрашдам Кондинской район Евра кӑрт эвӑлт вӑсӑт. Алексей Фӑдорович Кетин аґщӑсем ям вой-хӑд велпӑслӑты хӑя вӑс. Аґкем Евра кӑртӑн няд класс вӑнты вӑндтылӑс, елды лапӑт верста Половинка кӑрт вӑнты яґхӑс. Евра кӑрт тӑтн ёссы, ширн кӑртӑн мир Сатыга кӑрта касӑлсӑт. Ма кашӑн лӑґ пурайн шив рӑтьщӑты яґхсум.

Ай пура – щикем шу-няґ пура. Нӑмдем, муй ширн лӑґ пурайн няр кӑрн ванши хӑват хӑхӑтлӑсӑв, вӑнтӑн ар-сыр воньшумутӑт, тулхӑт ӑкӑтсӑв. Вӑнта хӑхӑлсӑв, юхӑт эвӑлт ӑґх вӑсӑв па лӑхӑлсӑв. Так вот юпийн нохӑр ӑкӑтты вӑнта яґхсӑв. Ӑґхӑн нохӑр кавӑртсӑв па ши йиґк яґхтсӑв. Хӑшӑа хот вантты мосман тӑйсӑв.

Яма нӑмдем, муйсӑр еплӑн летут аґкӑґкем кавӑртӑс – каврум йиґка юхӑд пунӑс, ши юпийн еша доль, щӑлта картӑпка па нянь пида щикем еплӑґа десӑв.

Нӑмдем, яем пида вош эвӑлт кӑрта юхӑтлумн, минемн вой-хӑд велпӑслӑты пурмӑсӑт, щит пӑн, картсесы, нымӑл-нӑн па па утӑт щикем ӑмӑш вантты вӑс.

Ӑшкола етшуптумал юпийн Светлана Ём-

вошн педучилищӑин вӑндтылӑс. Щи олдал щиты нӑмлӑлӑ: «Ма хӑнты мир писатель хӑ Еремей Айпин пида вӑндтыйдсум. Лӑв эвет кӑтн атӑлт пуха вӑс. Мӑґ лӑвел Еремеюшкая аль-щӑсӑв, лӑвела щикӑш едем вӑс. Лӑв хурасӑн, кӑрӑш па ям айдат пухия вӑс. Иса пурайн неӑтӑс. Интӑм кашӑн пӑш сема питум хӑтлӑд постӑты пурайн мойґа вохлӑдӑ».

Светлана 14 ол вӑш эвӑлт лӑґӑтты арӑт хӑншты питӑс, ши ӑмӑш вер олӑнӑн щиты путӑртӑд: «Педучилищӑин вӑндтыйдмем пурайн ищи хӑняя не-пекема стихдам хӑншсум. Ипӑш лӑйґем пида кӑтӑґа йисман, лӑв лы-кӑґа ястӑс, хуты ма лӑґтарӑт хӑншты ӑн хошлум. Ма стихдам пида тетрадкаем мӑн-шӑсум па лупсум, хуты немулт пурайн стихӑт хӑншты ӑн питлум».

Педучилище юпийн Светлана Урай воша вӑдты па рӑпитты мӑнӑс. Щӑта ики верӑс, айдат семьяйн кӑт няврем сема питсӑнӑн.

С.В. Карнаухова «Урай-комбанк» немпи тӑхийн телеграфисткая рӑпитты питӑс. Лӑв пи-лӑда рӑпитум ёх вӑсӑл, хуты Светлана стихӑт хӑншӑл, ширн иса пурайн сема питум ёх пӑта хурамӑґ ясӑґт нӑмӑсыйлдыт вохсӑл: «Света, хӑнша!». Арсыр кӑсӑґа-щомӑґа йиты щира лӑ-



С.В. Карнаухова

Л. Пурьева – верум хур

щӑтум кӑсупсӑтн увты пӑта так ясӑґт хӑншӑс. Щи тумпи якты-ариты етнхотӑт лӑщӑтты пурайн лӑв нях арӑт не-пека пунӑс. Щиты Светлана Владимировна йилпа лӑґӑтты арӑт хӑншты питӑс.

1980-мит олн Урай вошӑн ӑшколайн йис вӑлупсы урок тӑты хӑ Лев Либов лӑґтарӑт хӑншты кӑсупсы лӑщӑтӑс. Мосд лупты, хуты Л.И. Либов Вудӑґ Отечественной ладьн ладӑсӑс, йис вӑлупсы олӑнӑн киникайт хӑншӑс. Светлана лӑйґлалн па ай эвелн ши кӑсупсы пӑта стихӑт хӑншты партсы. Лӑв хӑншӑс. Щи юпийн «Литературное объединение Урая» тӑхия вохсы, кӑщӑя щӑта Л. Либов вӑс. Щи тӑхия ипуляґ вӑн хуятӑт па нявремӑт яґхсӑт, стихдал лӑґӑтсӑт. Щи юпийн хӑншум утӑт ияха ӑкӑтсыйт па «Оттиск» немпи журнал етӑс.

Урай вош киникайт хӑншты ёх арсыр вӑйтӑнтупсӑт лӑщӑтты питсӑт. Щи тумпи лыв ванкӑтды киникайт лӑґӑтты хотн вошӑн мир пида вӑйтӑнтыйдсӑт,

лдыв пӑтӑла хӑншум ут-лад лӑґӑтсӑт.

«Ши пурайн Урай вош вӑна йиты питӑс, тыв советской лащ артӑн питы вуй па газ вӑты пӑта арсыр мир юхӑтсӑт. Ши ёх кӑтн ищи лӑґтарӑт па арӑт хӑншты па ариты хуятӑт вӑсӑт. Вошӑн мир арсыр етнхотӑта яґхты мосман тӑйсӑт», – Светлана Владимировна нехмӑс.

Рӑтьщӑты мӑнмал юпийн Светлана Владимировна вӑна ювум ёх пӑта лӑщӑтум «Возрождение» немпи тӑхия яґхты питӑс, щиты путӑртӑл:

– 2006-мит олн икем ӑнтӑма йис, мӑнема щикем давӑрт вӑс. «Возрождение» тӑхия яґхты питсум, еша кена ши йис, давӑрт нумӑслам йира мӑнсӑт. Тӑта мӑґ ияха вошӑн па мойґ мир пӑта арсыр вӑйтӑнтупсӑт, вандтупсӑт, шуши мир емӑґхӑтлӑт лӑщӑтлӑв. Ши пурайн ма Югра мӑвем, рӑт кӑртыем, ай пураем олӑнӑн стихдам лӑґӑтлалам.

Сот мултас вўды давўдман вўд

Сергей Алексеевич Покачев Ими-Ягун вўт кўртан сот мултас вўды давўдман вўд. Ши тумпи хўд велпўслўд.

Лўв пилада ма Русскинской кўртан вўды ёх кўсупсийн вўйтантайдсум. Ши пурайн лўв тынесты хўрн вўды нюхи, арсыр худўт, воньшумутўт, ёшн верум хурамўн пурмўсўт тыныйс.

Лўв лупўс: «Ма вўт кўртем пўнўдн «Сургутнефтегаз» немпи мўв илпи питы вуй вўты тўхи ёх рўпитўдўт. Лыв рўпатаел мўнема турас верл, щўхрем шимла

йил. Ши тўхи кўща хў пида «Кашашты непек» тўйдум, лыв кашўн хўдум тылўшн вух сухуптўдўт, тўт йицк, нял ол мўр ипўш «Буран» мўдўт.

Русскинской кўртан ма вўты хот ўн тўйдум. Ма нявремлад тўта интэрнатн вўдўт па ўшколайн вўндтўйдлўт. Рўтыщўты пурайн юхи юхтўйдлўт».

Сергей Покачев и нўша олўнўн лупўс. Лыв



С.А. Покачев

Л. Гурьева/Верумхур

вўдты тўхел пўнўдн итўх лўн пурайн вўнтўн тўт павтўйдлўды, Русскинской кўртўн ёх

па мўв илпи питы вуй вўты хуятўт тўт хўрўтты нўлтўт».

Людмила ГУРЬЕВА

Н. Терёшкин нем нўмман тўйтты мосл

Тўм ол тўнлуп тылўщ хўс олўнмит хўтўдн Асугорской институтн рўт ясўн емўнхўтўдн «Фронтальный диктант на хантўйском, мансийском, ненецком языках» верўйлдсы. Арсыр тўхетн мўвев луватн хўнты, вухаль па юрн ёхлўв диктант хўншсўт.

Николай Иванович Терёшкин сема питум Согом кўртўн рўт ясўна вўндтўты ёх ўшколаелн нявремўта хўнты ясўнўн диктант лўнўтсўт па хўншсўт. Ши хўтўдн институтн рўпитты ёхлўв ши кўрта янхсўт. Щўта Николай Иванович олўнўн нўмўлдмўсўт. Лўв филологической наукайт кандидат, мет олўн вўн хўнты учўной хў, нявремўт вўндтўты пўты киникайт, букварят хўншўс. Ђшколайн рўпитты ёх ванлтупсы версўт, хута лўщўтум киникайлад па лўв олўнўн хўншум непекўт нух пунсўдал. Тўнўл ол лўв лўдн 105 тўда йис.

Асугорской институтн рўпитты филологической наукайт доктор,



Н.И. Терёшкин

профессор А.Н. Семёнов лекция лўнтўс па «Н.И. Терёшкин – лингвист и литературовед» презентация ванлтўс.

Щўлта ўшколая институт эўўлт Н.И. Терёшкин лўщўтум киникайт мойлўсийт, щит «Букварь для подготовительного класса хантўйской начальной школы (на языке сургутских ханты)» (1959-мит ол), «Словарь хантўйско-русский и русско-хантўйский (ваховский диалект)» (1997-мит ол).

2013-мит олн «Николай Иванович Терёшкин – основоположник этнолингвистической школы Югорской зем-



Согом кўртўн ванлтупсы пўншсы

ли» киника етўс. Ђшколая Николай Иванович олўнўн хўншум непекўт, хурўт па лўв диссертация непекўт хўйсы. Тўм вулац хўннхў, вўн учўной хўнты ики нявремўтн ат нўмлў.

Мосл лупты, Николай Иванович Терёшкин 1913-мит олн ван хўтлуп тылўщн 25-митн сема питўс, 1986-мит олн тўнлуп тылўщн 28-митн ўнтўма йис. Вўлмац мўр вўн научной киникайт лўщўтўс, щит «Основы финно-угорского языкознания» (вопросы происхождения и развития финно-угорских языков) (М., 1974), «Очерки диалектов хантўйс-

кого языка» (ваховский диалект). Ч. 1. (М.:Л., 1961). Па 1981-мит олн «Словарь восточно-хантўйских диалектов» етўс. Лўв ар пўш хўнты кўртўта янхўс, яснел вўйтты ёх эўўлт путрўт, арўт, моньщўт ўктўс па рўщ поэтўт путрўт хўнты ясўна тулмащтўс.

Ин Асугорской институтн ищимўщ ванлтупсы Н.И. Терёшкин олўнўн па вўд, емўщ ки нынана мўн хўщева юхтўты па непекўт лўнўтўты.

Елена СТЕПАНОВА,
Асугорской институтн рўпитты не

Мир, культура па вѣлупсы

Ай кер тылѣщ 4-митн «Дух огня» немуп кинайт ванлтѣты тѣхи кѣща Сергей Соловьѣв па Ёмвош округ – Югра ух не Наталья Комарова ши ут вѣтща лѣп тѣхѣрсѣнѣн. Шит мѣнум лапѣт Мѣвтѣл па российской дебют немуп утнѣнѣн кашѣн хѣрн нивд кина ванлтѣсы, «Дебют – короткий метр» немуп утн нивлхушѣнѣн йилуп кина вѣс. Ши тумпи «Твое кино» немуп кѣсупсы мѣнѣс, ай кинайт па хураң вер вѣс.

Тѣм пѣш Мѣвтѣл кѣсупсы ух хѣя филиппинской кинайт верты хѣ Лав Диас вѣс, российской кинайт Борис Юхананов, Николай Коляда, Максим Дунаевский, Илья Дѣмин, Наталья Негода, Игорь Ясулович па Юлия Пересильд аргалѣсѣт. «Дебют – короткий метр» немуп кинайт нух вантты ѣх кѣтн Глеб Алейников вудаң хѣя вѣс.

Фестиваль пѣншум пурайн Лав Диас ай павтѣс, дѣв мѣнум лапѣтн юхи хѣщум кинайд верѣс, ши юпийн Нью-Йорк воша хотѣн ѣхлад хуши яңхѣс, ѣхѣт Россияя мѣнѣс:

– Ар хурасуп тѣм йис шѣнѣкѣт унтасн сыры йис киньши интум мѣнѣс па ширн вѣлдѣв. Ищипа тѣрум идпийн вевтам верѣт вѣлѣлѣт. Тѣмѣщ фестивалѣт мѣнѣс верѣнтлѣв, дѣдн мир, культура па вѣлупсы ишѣкты.

«Най Аңки» хѣр лѣщѣтсѣт: Ёмвош округ – Югра культура хот, КТЦ «Югра-Классик», Сергей Соловьѣв верум «Линия кино» немуп тѣхи па Югорской кинопрокат.

Нѣтупсы версѣнѣн: Ёмвош округ – Югра правительства па РФ культура Министерства.

Вухѣн нѣтѣс: «Газпромнефть».

Нѣтѣсты тѣхѣт: Ростелеком,

«Галчонок» немуп тѣхи, «Югорская Долина», ОТРК «Югра» па па утѣт.

Айкелѣт ѣкѣтты тѣхѣт: ГТРК

«Югория», «АИФ-Югра», «Новости Югры», МК «Югра», ИА «Мангазея» па па утѣт.

«Най Аңки» хѣр кѣща Сергей Соловьѣв шит пѣншум пурайн вѣща ясѣн мирхотѣн мира лупѣс па «За личный вклад в киноискусство» немуп мойлупсы Настасья Кински актрисая катлуптѣс:

– «За личный вклад в киноискусство» немуп мойлупсы ши ѣха мѣды, хуйтат кинайн мет яма юнтсѣт. Тѣм пѣш ши ут Настасья Кински немецкой па мѣвтѣл актрисая мойлѣлѣв.

Шѣлдта ши неңа лупѣс: – Пѣмашипа нѣңена, нѣн вѣн унтас мѣнѣс культураева версѣн. Мѣнѣс нѣмлѣв, хутысаты Дос-



Сергей Соловьѣв па Наталья Комарова

«Дух огня» сайт эвѣлтвѣлупхур

тоевский хѣншум киника посн верум кинайн юнтсѣн. Мѣнѣс нѣңен сѣмѣнѣ тѣйлѣв.

Югра ух не Наталья Комарова ищи вѣща ясѣн лупѣс:

– Интум тѣм хотн хѣтхушѣнѣн мѣв эвѣлт мир вѣтща ѣкѣтсѣт: Аргентина, Бразилия, США, Германия, ЮАР, Индия, Португалия, Франция, Турция, Швеция, Греция, Чехия, Польша, Филиппины, Бельгия, Россия. Тѣлѣдѣтн тѣта 170 кина ванлтѣды. Шитѣт кѣтн индийской моньш; Бразилия шуши мир олаңѣн; турецкой кина; осетинской хотѣн ѣх олаңѣн; айлат режиссѣрѣт верум кинайт. Мет олаңѣн хѣнты ясѣ-

нѣн «Хон юш. Путь от Оби» немуп кина ванлтѣды. Ши ут ямальской айкел ѣкѣтты, киникайт хѣншты па хѣнты моньшѣт вѣты не Зинаида Лонгортво лѣщѣтѣс.

Мосд лупты, тѣта режиссѣрѣт па актѣрѣт мир олаңѣн путѣртлѣт. «Мир» хѣнты па вухѣл ясѣнѣнѣн – шит «хѣннехѣ» па «мир». Катра йис вѣш эвѣлт арсыр мѣвѣн мирѣта тѣт хошум мѣд. Обской угрѣт тѣт «Най Аңкия» альщѣлѣд. Най – шит емѣн ясѣн. Мѣнѣс нынана шит мойлѣлѣв.

Хѣт хѣтл мѣр Ёмвошн па округев вошѣтн мирев 25 мѣвѣт эвѣлт вѣлум кинайт вантсѣт. «Най Аңки» хѣр лѣп тѣхрум хѣтл вѣнты нѣлѣнѣн шурѣс мултас хѣннехѣ шит вантты яңхѣсѣт. Онлайн немуп вер унтасн 800 шурѣс хуйт якты-ариты хѣрѣт вантсѣт па путрѣт хѣлѣнтсѣт. Ши тухѣлпи итѣхѣт Вит Карас (Чехия), Ханнеке Шутте (ЮАР), Настасья Кински (Германия) па мѣнѣс мѣвевн снмум актѣр Егор Морозов (Россия) пѣла вѣйтѣнтѣйлѣсѣт.

Ай кер тылѣщ 4-митн хѣтѣлѣн XVII-мит «Най Аңки» хѣр лѣп тѣхрум пурайн мет сыры ши хѣра Ежи Мош-



Егор Морозов

Р.Ользина верум хур

ИШАКТЫЯ ВЕРДЫ

кович (Польша) етӕс. Мойлупсэт ара ортты едпийн лупӕс: «*Мет олаӕн «Най Аңки» хуши мӱң нявремӕта верум кина пӕты мойлупсы мӕлӱв. Шит шеңк ям вер»*. Ши юпийн лӱв «Суриказы и лунный корабль» немуп кина лӕшӕтум неӕа **Ханнеке Шутте** (ЮАР) мойлупсы мойлӕс. Ши не юхды лупӕс: «*Южной Африка эвӕлт Сибирь мӱва йиты шеңк ӕмӕш вӕс па тӕта мойлупсы ӕша павӕтты*». Шӕдта Е. Мошкович «Это не навсегда» немуп кина пӕты **Евгения Яцкина** па **Алёна Рубинштейн** (Россия) неӕӕна ишӕкты непек катлуптӕс.

«СЛОН» немуп мойлупсы мӕты едпийн «Дождь – это пение в деревне мёртвых» немуп кина верум бразильской хӕя **Жуау Салавиза** кинокритикӕт тӕхи ух хӕ **Леонид Павлович** лупӕс: «*Ма шӱняӕ хӕннехӕ, лапӕтхушӕяӕмит пӱш Ёмвоша юхӕтсум. Тӕта арсыр ям кинайт вантсум, шитӕт кӱтн мет ям ут пириты давӕрт вӕс*». **Жуау Салавиза** юхды лупӕс: «*Вӕн пӕмашипа тӕм хӕр верум пӕты. Пӕмашипа Бразилияйн вӕдты ай кӕрта, хута кина версӱв. Пӕмашипа крахо немуп шуши мира, хуйтат киная вӱслӱв. Дыв мӱӕева шеңк яма нӕтсӕт*».

Мет олаӕн пӱш хӕнтӕт кина версӕт па шитн юнтсӕт. Ши ут Зинаида Лонгортова лӕшӕтӕс, «**Хон Юш. Путь от Оби**» немн альшӕды. Шӕта Хартагановӕт хотӕн ӕх олаӕн путӕр мӕнд. Ши кина дебютӕт немуп кӕсупсийн ванлтӕсы па кинайӕн хӕр тӕхрум пурайн «Газпром нефть-Хантос» кӕща Алексей Кан «За

сохранение культурных традиций» немуп мойлупсы З. Лонгортова мӕс. «*Пӕмашипа кина вантум мира па жюри ӕха. Пӕмашипа ши хӕннехӕйта, хуйтат сӕм хӕри эвӕлт тӕм кинайн юнтсӕт*», – лупӕс хӕнты режиссӕр.

XVII-мит «Най Аңки» хӕрн ортум мойлупсӕт

Мӱвтед кӕсупсы. «Сорни вӕнт» – «София Антиполис» (Виржиль Вернье лӕшӕтӕс, Франция), «*Щел вух вӕнт*» – «Туманность мёртвой лошади» (Тарык Акташ лӕшӕтӕс, Турция), «*Пӕтӕрх вӕнт*» – «Адам и Эвелина» (Андреас Гольдштайн лӕшӕтӕс, Германия) и «Ещё раз снова» (Ромина Паула лӕшӕтӕс, Аргентина).

Российской йилуп кинайт кӕсупсы. «*Цветы таёжной надежды*» немуп вер вулаӕн мойлупсы – «Проклятый хомус» (Пётр Стручков лӕшӕтӕс); «*Газпром-нефть*» мойлупсы «*За сохранение культурных традиций*» – «Хон Юш. Путь от Оби» (Зинаида Лонгортова лӕшӕтӕс); кинайт вантум ӕх «Сорни вӕнт» мойлупсы – «Кастинг» (Игорь Стам лӕшӕтӕс).

«Дебют – короткий метр» немуп кӕсупсы. «Сорни вӕнт» – «Манифест» (Арт-группа Манифест ӕх лӕшӕтсӕт); «*Щел вух вӕнт*» – «Мишка» (Настя Павлова лӕшӕтӕс); *ишӕкты непек* – «Чудесные приключения Нильса» (Люся Матвеева лӕшӕтӕс).

«Твоё кино» немуп кӕсупсы. Вулаӕн мойлупсы – «Суриказы и лунный корабль» (Ханнеке Шутте лӕшӕтӕс, ЮАР); *нявремӕта ве-*



Зинаида Лонгортова мойлупсийн мӕды

«Дух огня» сайт эвӕлт вӱлюмжур

рум мет ям кина – «Это не навсегда» (Евгения Яцкина, Алёна Рубинштейн лӕшӕтсӕнӕн).

«СЛОН» немуп кӕсупсы – «Дождь – это пение в деревне мёртвых» (Жуау Салавиза лӕшӕтӕс, Бразилия), «*За лучшую операторскую работу*» немуп кӕсупсы – Александр Хант («Кастинг» фильм лӕшӕтӕс); «*За лучшую женскую и лучшую мужскую роль в российском дебютном фильме*» немуп кӕсупсы – Микаел Погосян («Лорик») па Екатерина Волкова («Молодое вино»).

Немасыя верум мойлупсӕт. Тӕс арӕт па сувӕт пӕты – Алексей Злобин («Лорик», Алексей Злобин лӕшӕтӕс); *мет ям актӕрӕта йилуп кинайт хуши* – Катерина Шпица и Валерия Бурдужа («Молодое вино», Пётр Олевский лӕшӕтӕс).

Кинайӕн хӕр тӕхӕрты пурайн **Сергей Соловьёв** лупӕс:

– *Хӕрашдум, лапӕтхушӕяӕн ол мӕр мӱн кӱтӕвн тураса иса ӕн йисӱв. Интум тӕта омастӕв мӕр хутты айлат ӕх йилуп кинайт верлӕт. Дыв рӕпатаел пӕты фестивалӕн мир*

пӕмашипа ши луплӕт. Пӕмашипа ши ӕха, хуйтат лапӕтхушӕяӕн ол тӕм хӕр лӕшӕтлӕт. Шит ушӕнсащӕн па ям хуятӕт. Вух мийдӕты мира иши вӕн пӕмашипа. Кинайт вантты ӕха па пӕмашипа.

Югра ух не **Наталья Комарова** иши ясӕн вӱйлӕс:

– *Фестиваль вӕдты хӕтлӕтн ар югорчанӕт кина вантлӕт, ши юпийн дыв арсыр ям нумӕсн юхӕтлӕйт. Тӕм пӱш кинайӕн хӕр хуши ар айдат ӕх вӕс, дыв «Креативный город» немуп тӕхи версӕт, хута арсыр йилуп вер уша павӕтсӕт. «Судьба человека» немуп кӕсупсы ай па вӕн хуятӕтн сӕмӕна тӕйлды, дыв нӕдам кинайт па хурӕт шив китлӕт. Пӕмашипа югорчанӕта, дыв мойӕн мир сӕмӕна тӕйсӕт. Пӕмашипа мойӕн ӕха, елды иши Югряя юхтаты!*

XVII-мит «Най Аңки» хӕр олаӕн мет ар вер ugrafest.ru немуп сайт хуши уша верты шир вӕд. Шӕта хурӕт, кинайт вантты па ӕмӕш путрӕт хӕдӕнтты рӕхл.

Реональда
ОЛЬЗИНА

Нэптэд вэна ювум ёх эвэлт уша верлүв па айлат ёх вэнлтэлүв

Сэрханд мўвн Русскинской вошн лыпāt хойты тыдāшн 1990-мит одн Сургутской район райисполком поступсы ширн Тэрум юхан хāнтэт вѣлупсы уша верты щира национальной центр культура верāt ѳхтын пўншса. Мет олаң кѳщая тāта сэрханд хāнты ими Лидия Ивановна Сопочина вѳс.

Лўв вўт кѳртātн вѣлты арāн, моньщāн па шўкщāты хошты хāнты мир яха āкātсāлэ. Дыв иѳр верман йис емāнхātлāt, тарнāн арāt па моньщāt нух хāншты вўянтсāt. Шāлта Сэрханд мўв хāнтэт арāt па моньщāt елды тѳты питсāдал. Дыв ар сувдал Ёмвош округ арсыр емāнхātлātн сатьщи питсāt.

Ин тāmхātл тām тāхийн Айлат ёх рѣпитлāt. Ма Ольга Ивановна Покачева пида вѣйтантыйдсум. Лўв йис арāt, моньщāt па путрāt āкātман па нух хāншман рѣпитл. Мосл лупты, Тэрум юхан хāнтэт кўтн ар ёх йис путрāt яма нэмлāдал па катра пурайн вѣлум мир ар сувāt худна щāта сачлāt. Ольга Покачева арāt, моньщāt йис путрāt Надежда Ивановна Покачева, Сергей Васильевич Кечимов, Альбина Григорьевна Покачева па па хуятāt эвāлт нух хāншāл. Вантэ, нэптэд вѳнашāк ювум ёх яма нэмлāдал, муйсār моньщātн дыв ая вѣлмедн аңкāнқилалн, щāщилалн моньщийлсайт. Дыв вѣйман тāйлэд щāтьщāщилал, аңщāщилал арāt. Итѳх ёх пўпие якты хот арāt па луңāлтупāt вѣдал.

Ольга Ивановна яснāд эвāлт уша йис, дыв нэптэд вѳна ювум ёх эвāлт уша верлāt па айлат ёх вѣнлтālāt. Лўв Русскинской вошн нявремāt хātл мār тāйты хота ванкўтлы яңхāл. Шуши мир вѣлупсы па арсыр йис верāt олаңāн сыр-сыр нявремāта путāртāl. Итѳх рўщ, хātань па па тѣпиет лавāлдāt, хән дыв хāнты



Ольга Покачева

ясāн уша верты питлāt. Лўв щāта вет-хэт одуп ай эвета па пухāта хāнты мир вѣлупсы олаңāн путāртāl.

Тѣпиет пида яха сāk кārātлāt, няврем юнтты ай нюки хотыет верлāt. Яха «шовār пāl», «нохār» немуп хāншет эвātлāt. Сыры дыв āл хāншет уша верлāt. Елды ар нўвуп вән хāншет вѣлщи вантлāt. Щи тумпи нявремиеет сэрханд хāнтэт ясāн вѣнлтālāt.

Вантэ, йис хāнты па вухаль мир мўвн вѣлты ёха шуши хāннэхēйт олаңāн айтелн уша верты мосл.

Ширн дыв яма вѣйман тāйты питлэл, тāта тарнāн йис вўш эвāлт хāнтэт, вухадят вѣлдāt.

Ольга Ивановна āшколайн вѣнлтыйдты нявремāt пида па вѣйтантыйд. Пухāt пида дыв хē ёх āнтупкел вантлāt, муй вўрн верман вѣд? Муйсār сух эвāлт верла? Вўды лавāлты хуятāt āнтупкел вой-хўд вѣлпāслāты икет киньща еша па хурасуп. Щимāщ верāt па тѣпиет уша верлāt.

Шāлта шуши мир культура верāt тѳты тāхийн нявремāt арсыр луңāлтупāта вѣнлтуман Фаина Викторовна Комтина рѣпитл. Нявремāта шеңк эмāщ хāнты ясāнāн арсыр ванлтупсэт верты. Шāлта рēt ясāн тāйты тѣпиет кўтэдн яма вѣлдāt, яха юнтлāt. Дыв хуты ясѳелн яха талдайт. Арсыр емāнхātлāt пурайн дыв мир кеша эмāщ луңāлтупāt вантлālāt. Нявремāt имухты хāнты па рўщ ясāнāнāн ванлтупсэт лѣщāлтālāt.

Хāнты арāt па якāt вѣнлтāты Тāхия яңхты эви Мария Кирилишина лупās:

– Ма Русскинской вошн нял-мит классāн вѣнлтыйлдум. Ольга Ивановна Покачева хуща яңхлум. Лўв мўңты хāнты ясāнāн ариты па стихāt путāртты вѣнлтāлдэ. Шāлта Тэрум юхан хāнты имет йис якāt яклўв. Нарāсьюхн юнтлўв. Мāнѳма шеңк эмāщ хāнты мир ясāн па арāt вѣнлтāты.

Хāнты йис верāt елды тѳты айлат не Ольга Ивановна Покачева юдн нявремиедал па икел пида хāнты ясāнāн путāртлāt. Лўв икел кўш рўщ хē, тѳп имел рēt ясāн нух вѣнлтāслэ.

Ульяна
МОЛДАНОВА

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№6 (3522), 21.03.2019

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Врио директора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.
Заказ **1217**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикации не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.